Csuhai István

Stephen, a főhős

KÖNYVKRITIKA - KÖVETÉSI TÁVOLSÁG - LXVI. évfolyam, 36. szám, 2022. szeptember 9.

James Joyce: Stephen Hero. Fordította, az utószót és a jegyzeteket írta Kappanyos András. Helikon Kiadó, Budapest, 2022, 375 oldal, 4699 Ft

És épp ez, az egyszer már kiírt szöveg és a végleges redukció között ott lévő különbség a *Stephen Hero* legfontosabb hozadéka. Hiszen azon túl, hogy teljes jogában színre lépteti a referenciális szerzői alteregót, a sok tekintetben a hús-vér James Joyce-szal azonos, bizonyos vonatkozásokban tőle eltérő Stephen Dedalust (a *Stephen Hero* írásmódjában még Daedalusként), az *Ifjúkori önarckép*, és aztán az *Ulysses* főszereplőjét, számtalan, máshonnan nem tudható aprósággal világítja meg nemcsak az alakmás főhős, hanem az élete második, nagyobb felét szülőhazájától távol töltő, emigráns írói életet folytató James Joyce eszméinek kifejlődését és az ír világból való távozásának belső indítékait. A *Stephen Hero* megformálása inkább még klasszikus, a korabeli angol nyelvű próza eszményeihez illeszkedő változat (bár időkezelése már ennek az első változatnak is modernista, továbbá ugyanaz a nagyfokú topográfiai referencialitás jellemzi, mint későbbi leágazásait), átütővé mindez az *Ifjúkori önarckép*ben, felülmúlhatatlanná pedig az *Ulysses*ben válik. De Kappanyos Andrásnak alighanem igaza van végső mérlegében: a *Stephen Hero* Joyce-hívőknek kötelező olvasmány, viszont nekik is érdemes a legvégére, az *Ifjúkori önarckép* és az *Ulysses* utánra tartogatni az életműnek ezt a különlegességét – erényei ily módon tárulnak fel a legsokatmondóbban.